

Urbán Lászlóra emlékezünk

Urbán László Szelistyén született, 1911. október 16-án, 6 gyermekes munkáscsaládban. Édesapja vasúti váltókezelő volt. Az elemi népiszkola elvégzése után, szobafestő szakmát tanult, s festősegéd lett Békéscsabán. Ekkor már, társaival együtt sűrűn látogatta a békéscsabai Munkás Otthont, a szakszervezeti, valamint a szociáldemokrata párt helyi kulturális és politikai rendezvényeit.

Fiatal szaktársaival és más szakmabeliekkel bekapcsolódott a fellendülő ifjúmunkás mozgalomba. Mint egykori szaktársa és elvtársa emlékezik rá, „aktív tevékenységével s kiváló szervezési képességével egyik erősségévé lett az ifjúsági szervezetnek”.

Szakszervezeti és SZDP párttagsága révén, 1929 óta vett részt a munkásmozgalomban. Ekkor bekapcsolódott az Eszperantó Egyesület munkájába, amely a marxista eszmék és az osztályharcos politika terjesztője volt. Mint egyik kortársa hivatkozik rá, Urbán László eszperantó nyelven olvasta el először a Kommunista Kialtvány-t, s ő maga fordította magyarra társainak is. Az 1930-ban Békéscsabán mintegy 50-60 taggal megalakult Munkás Szaváló- és Dalkórusnak is tagja volt. A Munkásotthonban megalapított Munkás Sakk Egyesületnek egyik alapító tagja volt.

Az 1929-1931-es években, a tőkés világgazdasági válság éveiben az egyre romló, az addig is alig elviselhető munkásélet körülményei szervezett politikai és gazdasági összefogásra késztették a békéscsabai agrárproletárokat és munkásokat. Urbán László részt vett az összefogásra felhívó röplapok terjesztésében, éjszakanként városzerzete forradalmisító jelszavakat festő-mázoló csapat munkájában. Tevékenyen közreműködött az 1930. szeptember 1-i tüntetés szervezésében, majd az 1931. április 7-én lezaj-

lott „munkát-kenyeret” követelő tüntetésben és röplapok terjesztésében. A békéscsabai rendőrség ezért vizsgálatot indított ellene.

Az 1928-1931-es években marxista önképzése is figyelemre méltó. Nagy figyelemmel tanulmányozta a Társadalmi Szemle cikkeit és a Schönstein szerkesztette füzetek marxista közgazdasági írásait. Munkanélkülisége és a rendőrségi vizsgálat arra készítette, hogy a fővárosban próbáljon megélhetési forráshoz jutni. 1931 végén Bucuapestre ment. Ott, elvtársak segítségével tagja lett az építőipari munkások szakszervezetének, s hamarosan bekapcsolódott annak munkabérvédelmi harcába. Munkásgyűléseken, az agitációs munkákban. Az 1930-as évek második felében megválasztották a MÉMOSZ festőcsoportja pénztárosának. Majd 1941-ben már formálisan is tagja lett az illegális kommunista pártnak. Fehér Gyula festősegéd sejtéihez tartozott.

1941-ben katonai szolgálatra hívták be, s 1941 nyarán egészségügyi katonaként a Szovjetunió elleni keleti frontra vitték. A II. magyar hadsereg pusztulása után hazakerült Békéscsabára. Ott újra bekapcsolódott a mozgalomba, és a Szovjetunió ellen folytatott háború beszüntetéséért kibontakozó illegális harcra. Amikor a német csapatok megszállták az országot, Urbán László újra behívót kapott. Decebenbe, 1944. október 4-én alakulatát Budapestre vezényelték. Ekkor elhatározta, hogy nem tart az alakulatával, és élve azzal a lehetőséggel, hogy eltávozzon engedélyt kapott, elindult Békéscsabára, de útközben hírt vette, hogy a Szovjetunió Vörös Hadserege közvetlen közel érkezett. Gyomán civilruhát szerzett, és Békéscsabára ment, amely megérkezésekor már felszabadult. Ő azonnal felvette a kapcsolatot az egykori ifi harcostársaival, s az idősebb eivtársaival együtt október

6-8. között megalakították a Kommunista Magyarországi Pártja békéscsabai szekcióját. A pártszervezet ekkor megbízta őt az új, demokratikus rendőrség megszervezésével. Ettől kezdve, élete végéig a rendőrségi fegyveres testületben szolgált a demokratikus vívmányokat, és a szocialista Magyarország dolgozó népének érdekeit, a munkáspárt hatalmat. 1948-1951 között a mezőkövesházi járási, majd a kunszentmiklósi járási rendőrkapitányság vezetője volt. A szeptemberi városi rendőrkapitányságra 1951-ben helyezték át közizgazgatási előadónak. Az 1956. évi magyarországi ellenforradalom leverésében s a szocialista vívmányok megerősítésében bátran és határozottan vett részt. megbízható tagja maradt a fegyveres testületnek. 1954-től 1970 áprilisáig, a nyugdíjazásáig a vasúti kapitányságon teljesített szolgálatot. 1958-tól annak parancsnoka volt, s ez időben a vasúti pártalapszervezet titkári funkcióját is betöltötte. Alezredesi rendfokozatban került nyugállományba. Ezután is szívesen lélekkel s nagy tapasztalattal végzett igen hasznos társadalmi munkát.

A munkásmozgalomban és a szocialista Magyarország erősítésében és védelmében kifejtett tevékenysége elismerésül több magas kitüntetésben részesítették. 1959-ben a Szolgálati Érdemérem, 1960-ban a Kiváló Szolgálati Érdemérem, 1967-ben a Szocialista Hazáért Érdemrend, 1970-ben Szolgálati Érdemérem és a Kiváló Szolgálati Érdemrend kitüntetés adományozta neki a kormány és a belügyminiszter. 1970-ben a Felszabadulási Jubileumi Emlékéremmel tüntették ki. 1977. május 20-án hunyt el.

Urbán Lászlót Szegeden kívül Békéscsaba és a főváros munkássága is nagy tisztelettel őrzi emlékezetében.

Dr. Sárközi István

Hagyományok Tápén

Nagyapám színházba megy...

Ha valaki azt hinné, hogy a régi tápai ember elintézte a szórakozási igényét a bálal, a lakodalommal és a különböző, családi ünnepek megtartásával, az téved. No, ha nem voltak mindennaposak a városra járárok, főként jeles napokon a színházba, később a moziba is eljuttak. Nemrég Martonosi Sándor, egykor jó hírű szegedi hentesmestertől hallottam, hogy biz' a tápaiak tömegesen jártak vasárnap délutánon a színházba, már az 1920-as években is. „Tele volt velük a kakasülő!” Hol volt akkor még a tömegközlekedés, sehol. Gyalog mentek oda is, meg vissza is. Hazafelé menet végigjárták Szeged utcáit, meg a tápai nagyutcát. A délutáni előadásokat látogatták, amely ugyan három órákor kezdődött, de jámbor atyafiam már fél órával előtte ott torporogtak az ajtóban. Az időt táj csak operettek, daljátékokat és komédiákat játszott a társulat, amelyek ki-váltképp vonzódtak a falusi, köztük a tápai is. Egymás kezét fogva lépcsőztek föl a harmadik emeleti kakasülőre, lefelé is úgy jöttek, hogy valaki el ne tévedjen a „nagy hodályban”. Néhány család ünnepélyesebbnek érezte, ha jeles napon az esti előadásra vált jegyet. Így történt ez az egykor nagyon népes, Lele haddal is. (Mert Tápén valóban utolsóként őrizte meg a nagycsaládra jellemző had megnevezést a Lele család, akik, ha egyszer elindultak együtt valahova, mondták a tápaiak; no, mögindult a Le-

le had.) Történt tehát, hogy eleim színházba mentek. A Csárdáskirálynőre váltottak jegyet. Hosszas unszolásra beadták a két öreg: nagyanyám és nagyapám is. Mivel egyszer esett az öregek életében — vénségükre —, hogy színházba menjenek, most nem a kakasülőre, hanem a földszintre vettem jegyet. Mint mindig, ez alkalommal is telt ház volt. Minden a megszokott rendben ment: a vasfüggőnyt fölhúzták, a nehéz bársony meg szét, rázendített a Fricsei féle katonazenekar, és megjelentek a színészek is. Szép volt, zengett-zúgott és tapsolt-nevetett a közönség, a Lelek is — egy kivétellel. Amikor vége lett az első felvonásnak, mind fölmentek a „bufettba egy lemonádós szürrre”. Körülvették a két öreget, főként Mihály nagyapámat, hogy megkérdezzék tőle, jó-e, szép-e, és azt, hogy miért nem tapsolt, talán nem tetszik? Nagyapám pódört egyet szép, hófehér bajuszán, aztán csak ennyit mondott: szépnek nagyon szép, szóval mögjárja. Csak az a bajom, hogy kutyául föltörte mán az ülepemet az a kemény vasrúd, amin ülök. Egy pillanatra megállt a szeme mindenek, majd nagy nevetésre váltottak. Szegény öregem, nem tudta, hogy lehajtos a bársony ülés, így a székme-revítő vason szenvedte végig az első felvonást. Mégegyszer már nem tudták becsalni nagyapámat a színházba. Egy másik alkalommal meg moziba ment a derék had. Akkoriban kezdtek moz-

gófilmet vetíteni. Mindenki kíváncsi volt, eleim is. Mind egy volt, hogy mi megy, be-mentek, hogy lássák a csodát. Eppen valamit háborús filmet adtak. Asszonyaink a kőtenyűkbe takarták az arcukat, s csak akkor burkolóztak ki, amikor már vége lett, így ők semmit sem láttak, csak a bombázást, golyószivítást, jajgatást hallották és reszkettek. A férfiak — némelyik két világháború is megért — nézték. Hatalmas tankok közeledtek, de olyan sebességgel, hogy boldogult Ambrus bátyám egy pillanat alatt lehúzódtott a szék mögé, nehogy elgázolja az a megvadult járgány. Nem is jött elő mindaddig, amíg el nem vonultak.

Elmúlt történetek a színház és mozilátogatók tápai úttörőiről, amelyeken sokáig nevetett a falu népe. A családnak meg igazi, derűs emléke marad nemzedékről nemzedékre.

Ifj. Lele József

CÍMVÁLTOZÁS MIATT

a kerékpárok

fizető- és garanciális javítása

a Szeged, Cserzy M. u. 4. sz. alatti üzemben történik.

Gépjárműjavító Isz

Papír vízvezetékcső

Moszkvai kutatók eljárást dolgoztak ki korrózióálló vízvezetékcső előállítására papírból és polietilén fóliából. A csőfal úgy készül, hogy egy papírszalagot egy vele azonos méretű polietilén fóliával együtt megfelelő külső átmérőjű rúdra tekercnek. A tekercset addig hevítik, amíg a polietilén fólia megolvad, átítatja a papírt, s a papírrétegeket egymással vízszóróan összehozza. Megfelelő mennyiségű papír- és fóliaréteggel tetszés szerinti vastagság állítható elő. A papír-polietilén cső szilárd, rugalmas, vízálló és korrózióálló, ezenkívül lényegesen könnyebb és olcsóbb, mint a fém- vagy a műanyag cső.

Óriás vízi erőmű

Szinte fantasztikus méretű építkezés folyik Dél-Amerikában. A kontinens három legjobb, ha az épülő állama — Argentína, Brazília és Paraguay — elhatározta, hogy közös erővel épít duzzasztógátát és erőművet a hármas határvidéken. A munkálatok befejezési határideje 1989. Ekkorra a teljes erőműnek el kell készülnie. 18 turbinája 12 600 000 kilowatt teljesítményre lesz képes. Hogy milyen óriási szám ez, talán azal érzékeltethető legjobban, ha az épülő paksi atomerőmű teljesítő-képességével vetjük össze. Az Itaipu-erőmű mintegy tízenöttször több villamos energiát szolgáltat majd. Ehez másodpercenként 58 000 köbméter víz folyik át rajta. 220 méteres szintkülönbséget legyőzve.

Méhek serkentése

Nyugatnémet kutatók megállapították, hogy nagyfeszültségű vezetékek alá állított kaptárakban a méhcsaládok sokkal tevékenyebbek, mint másutt. Ez a tevékenység a feszültségtől (100 000 vagy 200 000 volt) és az időjárástól függően előnyös vagy előnytelen lehet (szókatlan ingerlékenység, túlfokozott rajzási ösztön). A zavart magatartás a legnagyobb valószínűség szerint vagy annak a követelménye, hogy a levegő negatív ionokkal telített, vagy az elektromágneses tér erősségének változása hat — hol kedvezően, hol kedvezőtlenül — a méhekre. A kísérletet tovább folytatják, hogy a kérdést eldöntésük, amelynek nagy gyakorlati haszna lehet.

Egyre korszerűbb növényvédő szerek

Időszámításunk előtt 3000 évvel Kínában már bevették egy mézből, fahamuból és krétából készült elegyet, valamint a kén elegetésekor képződő kéndioxidot élelmiszerraktárak rovarkártevőj ellen. Az ezzel is foglalkozó Leonardo da Vinci kísérletezése során arzénnal semmisített megkáros rovarokat. Angliában a XIX. század eleje óta használtak kén és szappant, majd kén és oltott meszet tartalmazó permetlevet az őszibarack- és a szőlőlisztharmat leküzdésére. A dél-francia városok környékén szokásos volt az útmenti szőlőtőkék bepermetezni a feltűnő kékes-fehér színével, undorító fémízével a tolvajokat elriasztó mérszertes rézszulfid, azaz rézgalic (bordó lé) oldattal, s a múlt század végén megfigyelték, hogy ezek az útmenti szőlőtőkék nem esnek áldozatul az akkor már évek óta pusztító gombabetegségeknek, a szőlőperonosporának. Ennek okát felderítve, sikerült először megnyugtató, hosszú évtizedeken át használható megoldást találni a pusztító növénybetegség leküzdésére.

Napjainkban már 500 millió kg körüli mennyiségű növényvédő szert használnak fel évente a világon. Kétségtelen, hogy a növényvédő szerek ilyen arányú elterjedése és használatba vétele a különböző mellékhatásokkal kapcsolatos gondokat elmélyíti. A növényvédelmi céllal alkalmazott készítmények közül nem is egynek csak később mutatkozik a mellékhatása a kör-

nyezetben. Ilyen módon közvetlenül vagy közvetve az emberre is veszélyes, mérgező mellékhatások fordulnak elő. A mérgezésveszélyen kívül az olyan mellékhatások sem hanyagolhatók el, mint a kártékony élő szervezeteknek a szerekkel szemben kialakuló ellenállóképesége — rezisztenciája — vagy a növényvédő szerek belépése a táplálékláncba, és így tovább.

Bármennyire is tudatában vagyunk a rezisztens fajták, a megfelelő agrotechnika, a biológiai és egyéb természet védekezés előnyeinek, a világ egyre növekvő élelmiszer-szükséglete miatt mind fontosabb veszteségcsökkentés követelményének növényvédő szerek nélkül egyelőre nem tudunk eleget tenni. Sőt, a szerek egyre nagyobb sokasága áll a növényvédelem rendelkezésére. Az egyes szerek alkalmazási köre ugyanakkor egyre szűkül, annak a felismerésnek megfelelően, hogy minél általánosabb egy szer hatása, annál több élőlény eshet áldozatul ok és értelem nélkül, s fordítva. Vagyis mind több szer a kártékony élőlényeknek már csak egy-egy szűk csoportja ellen hat. A vegyszeres növényvédelem célja sem feltétlenül a károsító szervezetek maradéktalan kiirtása, s még csak nem is kizárólag a számuknak a „gazdaságos kár-határérték” szintje alá csökkentése, hanem inkább a kártétel megakadályozása. Vagyis olyan szerek alkalmazása válik kívánatosnak, amelyek a növényi szervezetben bloké-

miai változásokat indítanak el, és ezek a növényi szövetek barátságatlan környezetet változtatják az ott megtelepedni igyekvő gombák számára. A rovarkártevők esetében pedig a kultúrnövényektől távolított táplálékosságú anyagok minősülnek előnyösnek.

A növényvédő szerekkel szembeni fokozottabb elvárásoknak jól megfelel a Chinoin-gyár legújabb, a gyakorlatban már hasznosított kezdeti terméke, a Chinetrin 25 EC, amely az első hazai piretroid hatóanyagú rovarölő szer. Lényegesen aktívabbnak minősítik a leghatékonyabb, hagyományos rovarölő szerekkel. Ugyanakkor melegvérűekre gyakorlatilag nem toxikus bomlási termékei sem halmozódnak fel, és nem is mérgezőek, tehát használata csaknem veszélytelen a környezetre. A hagyományos szerekkel szemben ellepálló rovarokat viszont elpusztítja. Más piretroid hatóanyagú készítményekhez hasonlóan elsősorban érintési idegméregként hat, de az emésztőcsatornába jutva, gyomor-méregként is hatásos. Előnyös sajátossága az is, hogy a növények felületén jól megtapad a permetleve, és a rovarok egyébként valóságos védőpajzsát jelentő kutikuláján — külső burkán — ugyancsak könnyen és gyorsan áthatol. A 10-14 napos élő hatása után is még hosszabb ideig megvédi a növényeket, mert a már nem élő adagban jelenlévő hatóanyag rovarölő hatású.

K. L.

TEXTILHULLADÉK-GYŰJTÉSI AKCIÓ!

A Hazafias Népfront Szeged városi és Északi városrész körzeti bizottsága, valamint a KISZ Szeged városi Bizottsága és az Úttörők Szeged városi Elnöksége azzal a kéréssel fordul

az ÉSZAKI VÁROSRESZ LAKOSSÁGAHOZ,

hogy gyűjtse össze otthonában

használt ruhaneműt,

textilhulladékaikat

(műbőr és műszőrme kivételével),

és ajánlja fel a Hazafias Népfront által javasolt környezetvédelmi tábor létesítésére.

A begyűjtött és a MÉH-nek átadott anyagok ellenértékét a Hazafias Népfront az Úttörők környezetvédelmi taboroztatására fordítja.

Területünkön az átvétel időpontja:

1981. október 17-én, szombaton 9-től 12 óráig.

Az átvétel helye:

Északi városrészi általános iskola, 303-as épület. Csongrádi sugárút 70., Gedői általános iskola, Makkosházi utca—Bimbó utca sarok, Tátra tér. Segítőkéss munkájukat előre is köszönjük.

Dél-magyarországi MÉH Vállalat

A Bérkert' utcai Szolgáltatóházban

cipőjavító üzletünket ismét megnyitottuk!

Nyitvatartás: hétfőtől—péntekig 8-10 óráig délután 14-17 óráig szombaton 8-10 óráig

minden második szombat szabad.

Várjuk tisztelt megrendelőinket.

KOMFORT Szövetkezet Szolgáltató Részlege